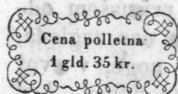

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 3.

V Celovcu 1. marca 1860.

5. zv.

Sonetje.

(Zložil Fr. Cegnar.)

I.

Prijetno vbrani se glasé zvonovi,
Ko zjutraj solnčni žark na gore lije,
Ko zvonček beli iz talne zemlje klije,
Ko se spomladni vračajo godovi;

Prijetni tud' so slavčevi glasovi,
Ki v logu na zeleni veji bije
Ušesu, sercu sladke melodije,
Budí človeka k časti Stvarnikovi:

Še mnogo lepše bije na ušesa
Imé možá, ki v svojem sercu nosi
Ljubezen, briše solze iz očesa

Terpeči reví, v njene rane trosi
Tolažbo, mir, krepost in zlate upe,
Ji z milo roko lajša dni gorjupe.

Skoz Kras železne kola so derdrale,
Na jasnem nebu luna je sijala,
Pri skali je šterlela tiha skala,
V svitlobi blede sapice so spale.

In spet na Kras so kola ropotale,
Lomastno hrumna burja je bučala,
In prah in pesek, kamnje v voz metala,
V sneženi kopi kola so zastale.

II.

Zgodí se časi, da drevó pobeli
Na pozno jesen spomladansko cvetje,
Ko se sosedno drevje že obletje,
Ko so snegovi že goré odeli.

Bo zredil se iz cvetja sad veseli?
Mar slane ga branilo bo zavetje?
Se vrača pomlad, s pomladjo poletje? —
O ne! — ves cvet mrazovi bodo vzeli.

Človeku, ko mu vse že sreča vzame,
Zabliska časi cvet vesele nade,
Ko z nogo že stoji na kraju jame;

Al' preden se zavé, se vdere, pađe,
Za njim persti germeča teža plane,
Zagrebe ga, da nikdar več ne vstane.

III.

Mladeneč hodil je po bledem svetu,
Spominke ogledaval divjih strasti,
Al' serce ni blodilo v njih zametu,

Poznalo serčnih viher ni oblasti;
Al' zdaj pozna jih on, ko so zarjule
In mu z zagrebi vse poti zasule.

Potovanje krog Triglava.

(Konec.)

Drugo jutro smo se bili namenili čez Hribarce med Knjavsom in Veršacom, memo zadnjega sedmerih jezerc, v Trento.

Glasiak 1860. — V. zv.

5

Fant, ki ima bombardon v svojem premoženju, je pri našem odhodu ravno zajemal vode pri studencu nad kočami. Ko nas zagleda, da se napravljamo proč, teče, kar mu pripuščajo dolge noge, v svoj stan po bombardon, in nam zabombardira eno okroglo za odhod, kar se je pa tudi spodobilo, ker je bil med tem, ko smo na Triglavu bili, izpraznil z žganjem napolnjeno steklenico.

Vzeli smo slovo od planinarjev in jim obljubili, da, ako nam Bog zdravje dá, jih bomo drugo leto spet obiskali.

„Srečno hodite, koder bodi!“ se je slišalo iz vsih ust. „Zdravi ostanite!“ in nategnili smo svoj pot po dolini proti Hribarcem.

Druge manj vroče poletja hodi popotnik todi skorej le po snegu; letas pa je prevelika vročina razkosala nakopičeno plazovje v večje ali manje kupčke, in lezli smo le čez ostro kamnje, ktereга rujava obličje je kazalo, da ni še navajeno brez snežne odeje ležati na dežju in na solncu. Hudo je pripekalo solnce in terla nas je silna žeja. Pa je ni bilo mogoče pogasiti s snežnico, ki se je odtekala od plazičev le pod kamnjem, pot katerim smo jo sicer slišali šumljati; pa akoravno smo skušali kamnje odvaliti, se šumljanje vendar nič bližje ni slišalo. Zató sem vzel kepo snega na klobuk, da se je tajal in mi studenec nadomestoval. Zdaj sem tudi skusil, kake vrednosti je na planinah požirk žganja. Dokler je bilo kaj mokrega v čutarci, je bilo dobro, zdaj pa — o ti presneti bombardon! — Ko smo prišli na verh, zagledali smo pred seboj veliko planjavo, posuto s prodom, z večim ali manjšim skalovjem in sem ter tje tudi s snegom, ki druge leta čez in čez mertve tla pokriva. Povsod okrog le siva puščava, prava podoba podertije in smerti, akoravno tudi todi ni zadušil mraz vsakterega življenja. — Na levo nam je bil Mišelov konec, pred nami Veršac, Zelnarca in Grad, na desno pa se je dvigal visoki Knjavs. — Veršac ni naj viši hrib za Triglavom, ampak je eden nar nižih špi-kov, kar jih je todi okrog, ki blede obraze v zrak molé. Je pa Veršac kaj pripraven kraj, da popotnik tu pregleduje veličansko nez-nani svet, kako

Sklad na skladu se dviguje,
Golih verhov kamni zid,

in da premišluje, da tudi to pusto skalovje ne strada mutasto, am-pak da tudi tukaj se giblje življenje, se vé da ne tako čversto, kakor po bolj srečnih krajih. — Pomladansko in poletno solnce taja sneg in snežnica šumljá veselo v dolino; kamnje se terga, ko zmerzlina jenjuje, in ropotá v brezen, da se razlega od stene do stene. Mar-siktero zelišče in marsikako živalico predrami gorkeje solnce iz dol-zega pozimskega spanja, sem ter tje cveti zarod rož med sivo plešo; trop planinskih kokoši beží pred teboj za bližnjo steno, nad katero se morda še kaka divja koza pase v vednem strahu pred zelenim lovcom, in plešec plava nad teboj po zraku, da bi zaduhal stvari, ki se morda bori s smertjo.

Šli smo proti večeru in pri naj zgornjem jezeru, ki je večje od dveh svojih sosedov, smo se ustavili, južino opravili in od todi odri-nili pod Gradom v Trento.

Hodili smo tje po verhu po, mizi enako ravnih in oglajenih, skal-natih tleh, po katerih bi bil plesal lahko, ko bi ne bile preorane čez in čez od globocih spoklin, širokih od četert palca do pol čevlja, ki vse proti tisti strani deržé, kamor svet visi. To je nektare zape-ljalo, da so mislili, da se take spoke narejajo le v skalovju, ktere-ga plasti stojé na glavah, in da niso nič drugega, kakor razširjene spo-klina med plastmi. Pa, kakor sva se z Antonom tu prepričala, temu ni tako. Narejajo se te spoke takole: Spomladi se taja na debelo nakopičeni sneg, izpod ktere-ga se snežnica odteka proti tisti strani, kamor svet visi. Znano je pa, da merzla voda zamore veliko več apnenika raztopiti, kakor gorka, se vé da mora imeti v sebi ogeljne kisline. Ta snežnica izdolbuje tedaj vedno globokeje in globokeje žlebiče in prekope, kakoršnih sva vidila od palca do čez seženj glo-bocih. Se vé da ti razori morajo vsi proti eni strani deržati, proti tisti namreč, proti kateri se odteka voda, ne pa proti tisti, proti kateri plasti deržé. Mogoče je pa tudi, da svet tako visi, da se zamore odtekati snežnica po spokah med plastmi, ki jih tedaj vedno razšir-juje in izdolbuje. S časom se napravijo tla, podobne debelim bukvam, ki stojé po koncu tako, da stojé listi bolj ali manj narazen. Tacemu skalovju pravijo nemški naravoslovci: Karrenfelder.

Od tega čudnega razoranega skalnatega polja nas je peljala sterma kozja stezica navzdol pod Gradom, in koj, ko se je bil hrib prevalil, zagledali smo pred sebo v ozki dolini Trento in Zadnico, iz ktere se pride ravno za Triglavom skozi Vrata v Mojstrano.

Preden smo bili prišli v globoko grapo h koči, kjer ima nekaj Trentarjev svojo drobnico, nas je bil še prav popolnoma ohladil ne prepohleven dež.

Od koče smo šli navzdol po zelenem gozdu in prišli smo v do-lino k Soči, ko smo se poprej radovali v pogledu lepega slapiča, ki je nam na levo, obdan od zelenega drevja, šumljal čez skalo, obraš-čeno z mahovjem. Sem ter tje stojé borne bajte, raztresene po ozki ravni dolini, ki je le od Soče nanesen pród. Na obéh stranéh se dvigujejo visoke skalovite, le redko obraščene stene, izzad katerih gledajo sive glave sem ter tje s snegom kinčanih gorá. Ni ga za-gledati žitnega stebila po celi dolini, le kaka njivica krompirja ali kako fižolovo steblo se vidi. Tudi ga ni konja, ne kravjega repa v Trenti, drobnice pa je sem ter tje po planinah vse černo in belo viditi. Po-lenta, sirotka in krompir redí revne ljudi, kruha in vina ne poznajo skorej, radi pa pijejo žganje, h kateremu prigrizujejo polento, ki se pa nič ne razločuje od kranjskih turšičnih žganjcev.

Vsak Trentar je tudi lovec, in pregnali so že skorej popolnoma divje koze po njih gorah, da morajo zdaj hoditi na Bohinjsko stran

na rop, če hočejo dobiti hlač iz kože divjega kozla. — Ljudje so res revni, pa so kaj čedni in snažni, in se ne bojé, kakor marsikter kranjski revež, zató srajce oprati, da bi se prezgodaj ne stergala. Tudi nisem nikjer na Gorenskem vidil tako zadovoljnih, nedolžno veselih in prijaznih ljudi, kakor so Trentarji. Starega moža, ki nas je nekaj časa spremil, smo popraševali to in uno, in ko smo ga poprašali, kaj da po zimi delajo Trentarji, pravi: kaj delamo? Živini klademo in sami jemo, če kaj imamo. — Gotovo se pretaka nekaj laške kervi po njih žilah in vidi se, da zmes slovanske in laške kervi vzrokuje kaj srečen temperament. Ljudje so sicer bolj šibke, pa lepe postave. Rujave oči in rumene lasé imajo skorej vsi. V celi podobi je nekaj Ipavcom podobnega. — Kar jim ne da koza, ovca in krompir, morajo vse znositi čez goró iz kranjske gore, ki jo imenujejo Kranj. Prodajajo tudi sir in volno tje, kjer se jim pa večidel le blago z blagom plačuje, in vzamejo le toliko denarja, kolikor ga je za davke potreba in če je mogoče, da se spravi kak groš.

Moža, ki nas je spremljeval, smo prašali, kje bi mogli prenočiti.

„To bo težko hodilo; gostivnice ni v tem kraju, samo eden je gori le, ki ima žganje, pa nima kruha ne postelje; mi drugi pa tudi nimamo postelj, seno imamo pa še na planinah. Pa veste kaj, stopite k gospodu! Gospod imajo postelje in menda tudi nekaj vina.

Že pozno zvečer smo prišli k hiši, pred ktero je stalo dekle, ki jo poprašamo, kje gosp. fajmošter stanujejo. „Tu notri so“, in zletelo je v vežo. Gospod pridejo iz hiše in smeje se nam pravijo: Dekle je priletelo v hišo in djalo: Berž pojte vun, trije beguni vas čakajo zunaj!

Gospod nas je bil povabil v svojo hišo, ki je bila koj zraven te, ki je bila mežnarjeva.

Povedal nama je mož sledeče od Trente: „Tukaj so nekdanj grofi Athems kopali železno rudo in jo tu cedili. Razvaline peči so ravno tamle zraven cerkve“.

„Kje pa je cerkev?“ ga poprašava. Gospod nama pokaže hiši podobno poslopje brez stolpa, in res sva zagledala pod streho viseti zvončiča dva, kakoršne imajo pri nas pred altarjem. „Tu, kjer farovž stoji, je bilo poslopje za vradnike. Grof Athems je bil obljubil za večne čase prerediti duhovna rudokopom, ki so iz raznih krajev prišedši se tu bili naselili. Pred 81 leti je ruda potekla, stari duhoven je umerl, žlahta je prišla, pobrala je vse in tako so se tudi zgubile tiste grofove pisma. Trentarji so bili 81 let brez duhovna; če je kdo umerl, ga je pokopal mežnar, ki je tudi molil namesto duhovna pri pogrebu. Zdaj ko je novi nadškof prišel v Gorico, je tudi to podfaro ustanovil in jaz sem že od božiča tukaj“.

Trenta je pa od nekdanj inenitna božja pot. Spravljen imajo tern iz Kristusove krone. Trikrat na leto pridere vse terdo ljudstva iz raznih krajev na božjo pot. Vidila sva v cerkvi mnogo podob, ki

naznanujejo, kako se je kak bolnik sem obljubil, obljubo spolnil in ozdravel. Naj stariša podoba je imela menda številko 1716.

Gospod fajmošter, Kravanja po imenu, je kaj priljuden mož in prava dobrota za domače in za popotnike, ki pridejo v te divje kraje. On vsakemu dobro postreže in ga prenoči, in vendar nikdar noče za nobeno storjeno dobroto plačila jemati, ko bi ne vem kdo prišel.

S hvaležnim sercom do gosp. fajmoštra in do njegove matere smo se bili napotili proti kranjski gori. Memo gredé smo ogledali še pod Šnito izvir Soče, ki izpod visoke stene prišumevši koj prav mičen slapič dela.

Blizo verh gore pridši, zagledamo pri studentu sedeti pastirja, ki je bil strašno umazan, kakor v svojem življenju nisem vidil človeka umazanega. „Ta že ne more biti Trentar, ki so vsi tako čedni!“ pravi Anton; in res povedal nam je pastir, da je Podkorenčan.

Koj zgorej imajo Podkorenčani kočo, kjer nam pa bedasti spravnik ni hotel dati še siratke ne. Z verha smo šli po divji dolini Pišenci proti kranjski gori. Na desno so stermeli kviško navpične stene, ki se visoko gori razdeljujejo v raztergane špike. Skoz sredo votli Prizrenek ali po kranjskogorsko Prisenk, z mičnim slapičem spodaj, Rogejca in Špica so goré, ki bi jim marsikdo, ki je že veliko lazil po sterminah, težko prišel na verh.

V kranjski gori sva se z gosp. Antonom kaj dobro imela „mit dem Bürgermeister aus dem Wald und dem ersten Rath aus Kronau“, in z nekim mladenčem, ki izmišljuje slovenske basni in pripovedke, katerih ima, kakor je pravil, že dokaj v omari. Posebno se je pa gosp. Anton toliko smejal, da sem se bal za njegovo zdravje.

Obiskali smo bili tudi jezera pod Mangartom; pa tu sem prišel že na kraj, koder je hodilo že turistov na cente; torej naj pa grem jaz tiho domú.

Pa preden jenjam, naj omenim še nekaj.

Nar poprej naj se zapiše v črne bukve kerčmarica blizo D. Dež nas je ujel in šli smo k S. na polič vina. Gosp. Anton se je htel preobuti in poprosil je gospodinjo, da bi mu kdo očedil čevlje, ki bi jih rad spravil. Se vé, da zastoj ne! Pa postrežljiva žena odgovori: „Pri nas nema nobeden časa, da bi škerpete pucal!“ Jeli smo jo oberati. Ona pa zareži: „Če ste v vorenži ljudje, bi se bili pa v kočii pripeljali!“ Tedaj je dolžen kerčmar le tistim streči, ki se pripeljejo v kočii, navadnim človeškim telesom, ki peš priromajo in pošteno plačajo, pa ne! — Ti gerdogleda baba ti! —

Drugi dan sva dala Šestu slovó in zvečer naji je sprejel kaj prijazno gosp. fajmošter na koroški Beli, ki mi ga je mož veljavne besede imenoval „den besten Pflanzenkenner Krains“. Da bi jih veliko bilo gospodov, ki bi tako obračali svoje „Musestunden“ v prid in bolje spoznanje ljube domovine!

Ko sva z Antonom na Bled prišla, se nama je vse nekaj mrtvo zdelo: poslovila sva se tedaj, in vsak je šel svojo pot.

Car Lazarjeva smert.

(Dramatiška drobtina v enem djanju; spisal V. Lipež.)

III. prizor.

(Noč. Kraj zunaj šotorja. Suna, turški poslanec.)

Poteka čas, in vse okrog je tiho;
Molčé me gleda rajsko-svitli plan.
Prekrasna noč! v nedolžnem tvojem krilu
Se skrivno snuje, kar boji se dneva!
Lep kos svetá si tiho vzame Ala,
In sveti prerok brez ovinkov seže
Po cvetnem daru, ki ga tujc prinaša
Scer pot ni ravna, al' poštenje blago,
Skadí v nebó se, če je zemlji sitno.
Narodi padajo, in posamesne
Jih glave mečejo v pogibel večno.
Kaj so narodi? Slepí velikani! —
In dete zvito vodi jih po volji:
Po ravnih stezah — blagor takim ljudstvom!
Al' pa v prepad, kjer ternjeva sebičnost,
Kjer nag napuh kri žreta narodno.
In kdo maščuje strašne te krivice?
Ah kaj? Trebuh je poln, potem prišanta
Sodivne zgodovine strupna sapa,
In to tedaj, ko grob nam bol ovira.
Al' tiho, Suna, tiho, ne razkrivaj,
Da nekda sam prodal si ljudstvo krepko;
Ne zabi, da si sluga dnes, ki ziblje
V višine više se, previvši druge.
Ah glej! tam senca tiha se pomika;
On je! tako koraka zver hudobna,
Ki plahih nog po žertvi svoji stega,
Ponižni sluga, srečni Brankovič!

(Brankovič (prihajaje).

Si tu že, Suna?

Suna.

Da! gospod! vaš sluga,
Ki srečen je, da vas do sreče pelje.

Brankovič.

In sultan tvoj, kaj 'ma mi poročiti?

Da sem mu všeč, si un dan mi povedal —

Kaj novega?

Suna.

Naj' nihče ne zaleze?
Je varen kraj, ki ste si ga zvolili?

Brankovič.

Zanesi se, le urno! Čas poteka.

Suna.

Čujtè tedaj! Gospod vseh pravovernih,
Ljubljen'c preroka svetega je milo
S prestola svoj'ga sluga me pogledal,
In méd njegovih ust me je veličal,
Ko te besede je šeptal v uhó mi:
„Moj sin! očesa moj'ga žark te zbral je,
Da urno serneš k slavnemu junaku,
Ki Brankovič mu pravi serbski narod.
Če slavni se junak pridruži meni,
Ga čem častiti po vsi milosti.
Moj prvi paša sedel bo pri meni,
Česčen od vsih, kot blesk svitlosti moje.
Cel kos svetá bo stregel mu gospodu,
Bo trepetal, če zmezi le nogó.
Zlatá, biserov, dragocenih sagov
Obljubim mu, da prej doverh iztekla
Bi Save blede voda, kot da bi jaz
Dajati nehal. — Ako mu po volji,
Naj zbere deklic si z vseh krajev sveta,
Kol'kor in ktere hoče: černolasih
Z kavkaških gor, ki temnožarnih oči
In snežnih pers možá njegujejo;
Al' zlatokodrih z merzlega severja,
Ki tihih, modrih so oči in mehko
Se družijo ljubljenemu moževi;
Al' če deklic z ognjenih pust arabskih,
Kjer solnčnih plamov kamen se talí:
Oné so gorke, divje, strastno žive,
Naj mož krotí jih (sladko to je delo!)
Iz krajev vsih: Kitajko spakedrano,
Debelo-topasto Mongoljko, al' če hoče
Egipčanko resnobno, suho, — al' zamorko
Kot zlodej černo — iz vseh krajev dekle
Objemal bo, — poverh pa vlastno hčer mu
Zročím, imel ga bom kot svoj'ga sina".
To so glasovi, kateri z visokosti
Preserčno moje so uhó zade'i,
In jaz sem sužni jek tih svetih glasov.

Razmotrite, kar v blagem vašem sercu
Se temno snuje? Kaj naj povem.
Velitelju svetá?

Brankovič.

Bom mož beseda!
Kar sem obljubil, storil bom do pik'ce.
Zdaj idi!

Suna.

Ala in njegov prerok
Varujta vas! (za se) in skusi zadušiti
Kregulja, če se grozna vest zglaši. (odide)

Brankovič (sam).

Storjeno je! nazaj ni poti za-me.
Derznó sem segel v sveto kri naroda,
Ob sercu glodam svete domovine.
Kaj svete? Reci zlaknemu levu,
Naj 'z strašnih krempljev spusti plaho žrtvo;
Serce kipi in moč se kipu slaga,
In lev sem zlakan, goni me v višave,
Stoterih kril se duh v sterminie spenja;
Že žvižga meč; junaška pest mi cuka,
Tam cvet cvetí, le urno ga zagradi
In nad človeštvom zibljem se orjak.

(Nekoliko pomolčavši)

In vendar, kot žerjav'ca spod pepela
Me peče tlak, nezvesto nogo kolne!
Huj, kaj šumi tam? So li bridki zdihi
Domovja, ki pod peto mi umira?
Čuj, čuj! ne teče tam v potoku sladka kri,
Presveta kri izdanih serbskih bratov?
Kak val plahuta, kak po men' plahuta!
Oblije me — in v strašni kervi tonem
In nad valovjem čuj krohot pravice!

(prestrašen stoji nekoliko, potem)

Ha, ha! sramuj se, stara, plašna baba!
Clo volle sanje mot'jo serce hrabro,
In lastna glava oj ti osle kaže.
Si zabil, Vuk, kak so te dražili?
Se nisi zarotil, da Jugovičem
Ne sme sijati dalje zlato solnce?
Kdo serce polno daroval je Milici?
Je ktera krasnih žen te kdaj opregla
Tak mehko, sladko, bridko, kakor ona?

Iz nje oči je strela privihrala,
 Ki jagnje me in risa je storila.
 Še pomniš, Peter, kak sem gorko ljubil,
 Kak tihih želj se ti razkrival sem?
 In ti si zmaknil angeljsko mi dete,
 In ti in ona sta me zasmehvala.
 In sivo-bradi Lazar, oče mi nekdej,
 Hladil je serce mladožarno, kipno,
 Riváje me polagoma med zadne.
 Zdaj gladi me, stojím skor med pervaki,
 Kar dražil si, težko spet ukrotiš.
 Besede sladke vaše b'le so žela,
 Ki pahale so v možke moje persi:
 Zdaj strup gnoji, oteka bridka rana,
 Zdravujem spet, zdaj vas bolezen prime:
 Število kač, prestrašnih kač že brizga
 Svoj strup v prekleto vam sercé, ukaje
 Nad grobljem vašim se mi dviga sreča.

(Po zadnjih besedah se oglasi pesnik, ki ravno memo tava:)

Pesnik:

Krokar ziblje se čez polje	Jokaj, zlata luna, jokaj,
In mertvaško pesem kroži.	Serbsko solnce je stemnelo.
Kaj pomenja studna pesem?	Tožna serbska pesem poje,
Al' gubiven sklep je božji?	Kak je serbsko ovenelo.

Bog ti glavo venčaj, Lazar,
 Če ti prejde hrabra duša;
 V sercu se mi milo stori,
 Vsa zaupnost me zapuša!

Brankovič (smejé se).

Bog ti glavo venčaj, pesnik,
 Če ti prejde vela duša. (odide)

Pesnik (nekoliko bridko):

Kdor bojí se ljudske pesmi,
 Se v nevarno brezno spušča.
 (Odide na drugo stran.)
 (Konec prihodnjíč.)

Iz Tersta v Ljubljano.

(Spisal Fr. Cegnar.)

II. Pismo.

Dragi svak! Odpusti mi, da sem cel mesec molčal: žal mi je, da je tako, ali kar je, to je. Pisal sem ti zadnjíč, kako sem potoval iz Tersta do Postojne: danes pa te bom peljal s peresom in s črnilom od tod v Ljubljano. Začniva tedaj, kjer sva nehala. Ljubi moj! ti nisi še vidil postojnske jame, kaj ti veš, kaj ta temna jama krije. Zberi vso domišljavo, kolikor so ti je dale basni iz tisuč in

ene noči, razversti pred seboj vse kipe in stavbe od Phidiasa in Sesostrisa do današnjega dne, in ti imaš medlo, temno podobo te čudne, krasne, grozne in veličanske jame, tega tihega svetišča lepe naše domovine. Jaz sem jo vidil, dragi moj! in lastnim očem nisem verjel, kar so gledale v neskončnem zavzetju. Ko sem stopil noter, se mi je najpred odperl veliki dom; v globočini pod seboj sem slišal šumeti derečo Pivko, visoko nad glavo sem vidil strašen obok iz sive skale, ktereга je postavil tisti zidar, ki je razpel nebo nad zemljo. Napolnovala mi je serce sveta groza v tem orjaškem grobu. Potem sem se od tod podal in hodil dve uri vedno naprej po jami in vidil na milijone kapnin v raznih podobah, ki so visele od stropa nad mojo glavo ali rastle iz tal; pa ko slednjič stopim na Kalvarijo, so me prevzele čudeža, da nisem vedel, ali je resnica, kar gledam, ali me slepijo oči. Nisem se zavzel le jaz, stermeli so vsi, s kterimi sem stopil na to mesto; nekteri so zdihnili glasno iz globocih pers, drugi so zavriščali, drugi stali brez sape, ko bi bili v tla priraščeni, poleg nakapljanih stolpov; nek viši častnik z golo sabljo v roki je zaupil z močnim glasom klečé v sredi nebrojnih čudežev: „Bog, ti si velik!“ Od tod smo se vračali po drugi poti in prišli čez tri ure in pol zopet na beli dan. Dragi moj! jaz sem boren revež, ne morem ti povedati, kaj sem tu notri vidil, kaj sem tu notri čutil; o duhovih (binkoštih) te pričakujem v Postojni; pripelji pa tudi modrijana seboj, ki nama je htel natvezti, da ni Bogá, sodnika živih in mrtvih del, da je vse, kar je, delo slepe naključbe. Peljala ga bova v veliki dom in kazaje s perstom na obok govorila: „Povej nama, modri mož! kdo ga je postavil?“ spremila ga bova na Kalvarijo in govorila mu: „Povej nama resnico, prijatelj! ali ne gledaš tukaj božje roke?“

Mimo te jame je sedaj ropotal vozovlak. Pusti, s sivim skalovjem obsejani in z redkim germovjem obraščeni Kras je bil za menó; prišli smo v gosto smrečje, ki je stalo poleg železnice na desni in levi roki. Zavili smo na Borovnici čez slavni most na Ljubljansko močvirje ali mah. V Ljubljani sem skočil raz voz in mahal sem v mesto, ko je ravno bila ura polnoči. Ustavim se pred Mokarjem, ali, dragi svak! to ni več stara hiša; novo veliko poslopje stoji tukaj, kteremu sva tudi mi dva kviško pomagala, ker sva ga povžila v stari hiši marsikako merico. Mislił sem, da bodo v zahvalo najni imeni v kak kamen vrezane, pa zmotil sem se: nehvaležnost je plačilo sveta. Stopim z nekako boječnostjo na prag in prašam človeka, ki je ravno po stopnicah doli prišel, če bi me vzeli čez noč pod streho; on mi odgovori: „Vse je oddano, morate kam drugam iti.“ Serčnost se mi spet poverne ter rečem naglo: „Tedaj je nova hiša zaperta vsakdanjemu gostu stare hiše?“ To je pomagalo: človek me je gledal in ni vedel koj, kaj bi odgovoril; popraska se za ušesom in spregovori: „Hm, hm, hm! tako pa že moramo skerbeti, da bomo vam poskerbeli prenočišče; prosim, gospod moj! stopite v gostivnico in pijte ga

eno merico ali dve; kmalu bo šel četnik iz številke 27 na železnico, potem bo prostor za vas." Storil sem, kakor mi je rekel, in vsedel se za mizo, kjer so sedeli že trije možje in govorili laški. Šembrana reč! mislil sem, da nisem na Kranjskem; ali se morebiti Ljubljana tako potaljanuje, kakor Terst ponemčuje? pravim sam zase. Vštric mene so igrali trije častniki v karte; ne vem kaka igra je bila; denarjev je ležalo precej na mizi. Naziral sem se radovedno po prostorni gostivnici in iskal po stenah neke reči, na katero gotovo ne misliš. Veš-li, da je v stari Mokarjevi hiši, v zadnji izbi, kamor sva hodila večerjat, visela na steni tabla, na kateri so stale verstice prvega pesnika slovenskega:

Vreména bodo Kranjcam se zjasnile,

Jim milši zvezde, kakor zdej sijale,

Jim pesmi bolj slovéče se glasile.

Točarica, ki mi je prinesla na mizo ko cekin rumenega štajerca, me je vedno od strani pogledovala; naposled se mi približa ter spregovori: „Ne zamerite, gospod moj! jaz moram vas poznati.“ Pogledam jo bistro in spoznavši jo, rečem: „Lejte no, šiškarca, še poznal vas nisem več! vi služite še vedno tukaj?“ — „Tako je, dragi gospod! — odgovori ona — že devet let! Vas že davno ni bilo pri nas; kje pa hodite?“ — „Sedem let je minulo — pravim — kar sem bil zadnjič tukaj; vidim, da se je od tedaj mnogo premenilo, posebno pri vas.“ V tem pogovoru mi na misel pade verz latinskega pevca:

Tempora mutantur et nos mutamur in illis; to je:

Čas kolesa vertí in orje nam brazde po čelu.

Ko me peljejo spat, prileti omenjena točarica za menó s prižgano svečo ter kliče: „Gospod! gospod! slona gotovo še niste vidili!“ — „Kje ga pa imate? — odgovorim — škoda, ko bi pri Slonu ne vidil slona!“ Pelje me pod lopo in mi pokaže na zidu namalanege slona. Pogledam in pohvalim ga, da je lep ter se podam k počitku.

Pred solnčnim vzhodom sem bil na nogah: podam se proti sv. Petru; od tod se vernem skoz mesto in pridem do Gradašče in ternovske cerkve. Na tem potu sem vidil, da se zunajna podoba ljubljanskega mesta ni veliko premenila. Le tam in tam stoji kaka nova ali popravljena stavba; franciškanska cerkev se je, kakor veš iz časopisov, od zunaj in znotraj okrasila; zvezdni drevored se je na novo ograjal, če se še prav spominjam, z vlito železnino. Most pred trančo še stoji, čeravno mu je Ljubljana že do kosti oglodala noge, čeravno je že davno pel čevljar v Lumpaciju, rajni Moldt: „Und die Schusterbrück, die steht auf kein' Fall mehr lang!“ Naj bolj mi je dopadla ternovska cerkev: ni velika, pa prijazna je; neka sveta groza, neka tiha svetost prebiva v njej; načert ni sicer izviren ali vendar prav okusen; vsi deli so v pravi meri med seboj. Ako bi bila velika cerkev v Terstu pri novem svetem Antonu po enacem načertu

postavljena, bila bi prekrasna hiša božja, lep kinč teržaškega mesta, tako pa ni podobna ne cerkvi, ne gledišču, ne ječi; zdi se mi podobna velicemu magacinu. Teržacani upajo preveč Benečanom, kateri jim pošiljajo za drage denarje take načerte. Pot skozi mesto me je tudi prepričala, da ni praznovala smrt te le leta, kar nisem vidil Ljubljane; ni mi trebalo smernih bukev, dovolj so mi bili napisi na tablah: Tu je stalo poprej: „J. J.“ sedaj pa stoji: „Vdova rajnega J. J.“ se ve da ne po slovensko; spet ondi ni bilo več stare firme, ker se je preselil gospodar v tisto deželo, kjer ne prša nikdo za firmo. Srečevali so me znani in neznani obrazi; cveteče mladine nisem poznal, tedajni mladenči so postali možje, tedajni dekliski svet je stopil z odra in pustil svoje mesto mlajšemu rodu; nekdanjim krepkim možakom se je obelila glava; mnogim pešajo noge, poprej še tako čverste; naši starci so šli večidel v večni počitek, le nekteri še dersi počasi ob palici po mestnem tlaku s prihuljeno glavo, ali je hrom, gluh ali slep. Lej, ljubi svaki! ako sem v sedmih letih opazil toliko prememb, bi bil, ako bi se bil vernil čez 40 let, našel morebiti Ljubljano, kakor „Langschläfer“ svoje kraje. Zdelo se mi je tako tiho in prazno, kakor bi bila žalovala vsa Ljubljana. To pa izhaja od tod, ker živim v mestu, kjer je vedno rožljanje, vpitje in hrum, kjer se vedno valí obilno svetá po ulicah. Kakor neprijetno mi je bilo iz začetka hrumno življenje, vendar so se ga tako privadile ušesa, da sem ga močno pogrešal v Ljubljani: človek je „Gewohnheitsthier“. Govoril sem s tem in unim možem, obiskal nekoliko starih prijateljev, pa nisem bil ne na cvetličnem potoku, ali kakor pravijo morebiti še kje na dolenski cesti, na Žalah, ne pri studencu Hipokrene, ne pri Žibertu ali kamnitni mizi. Ne jezi se zaradi tega; rad bi bil obiskal vse te mesta, ali dopoldne so me zadrževale opravila in popoldne dež, ki je lil iz oblaka kakor iz škafe; ponoči pa sem zderdral po železnici v Terst nazaj.

Ne pozabi postojnske jame in

svaka

Fr. Češnarjevega.

Zagonske narodne pesme.

(Zapisal A. P.)

II.

Zemlja se je z nebon povadila,
Iz neba je skrupa udarila.
Tiho j' zemlja nebu govorila:
Previsoko vedro nebo moje!
Je ti mane tako va vik tareš
Snegon, buron i ledon velikin;
Uzimaš mi krščano živjenje,
Po polju mi pobiraš rožice,
Uzimaš mi smilje svakojako

Od Jurjeva do Miholja danka.
Ostade mi polje neveselo
I na polju žalostni krščani.
Nebo j' zemljè ostro govorilo:
Muč' prokleta crna zemlja moja!
Ta te hoću suson, gladon, vojskon
Snegon, buron i ledon velikin.
Uzet éu ti krščano živjenje,
Pobrat éu ti po polju rožice

Ostat će ti polje neveselo
I na polju žalostni kršćani.
Na tebi se čudna čuda grade,
Na tebi se zla velika čine,
Na tebi se brez zakona ljube,
Zapovedi božje ne 'zvršuju,
K maši redko kada hodevaju.

Zemlja j' nebu govorila:
Previsoko vedro nebo moje!
Nemoj mene tako kaštigati,
Ako s' ne bud' narod tjo poboljšati,
Ja mu ne ću dati po tebe gaziti,
Poda se ću ja ga postaviti
I kamenjen teškin pretiskati.

III.

Rano j' stala nediljica sveta,
Bile svoje (j)umivala ruke,
Bile ruke i rumena lica,
Žute svoje ispletala kose,
Žute svoje raspletala vlasi,
Pak je (j)išla v jenu crekav svetu
I kleknula na gola kolenca,
Paka milo cvili tere plače.
San je Isus doša iz nebesa,
Lipo ti je nju propitivajo:
Šta cviliš, plačeš, nediljice sveta?

Ona mu je tijo divanila:
A ja moran cvilit i plakati;
Tuda jeste danaska pasalo*)
Tri tisuće i osan stotina,
Da se nije nijedan poklonil,
Ni poklonil, ni pomolil meni.
San joj veli Isus iz nebesa:
Muč', ne cvili, nediljice sveta!
Koji tebe ne bude slavijo,
Ni častijo, slave moje
Ne bu vidijo nikada.

Mythologiczne drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglaša Dav. Terstenjak.)

III. 0 vdebu.

O vdebu pojejo slovenski otroci, kedar ga v mladem letu zagledajo:

Up, up, vdeb, Vendar vse veš,
Maš zgnušen rep, — Pa nič ne poveš. —

Iz te otročje pesmice se vidi, da je bil vdeb pri starih Sloven-
cih prerokovaven ptič. Tudi starim Egipčanom je veljal vdeb za
preroka (Horapollo, Hieroglyph. II, 28). V vdebovem gnezdu se prê
kamen najde; če kdo ta kamen spijočemu pod glavo dene, mu
spijoči človek vse svoje skrivnosti razodene.

IV. 0 kosu.

O kosu smo peli kot mali otroci:

Pleši, pleši, črni kos; Stari babi sem je dal. —
Kak bom plesal da sem bos, — Kaj ti je za nje dala?
Kam pa si črevlje dal? Debelomastnega presička.

Več nisem zvedel o tem ptiču med ljudstvom slovenskim.

V. 0 martinčnjaku.

Martinčnjak ali martinkec se veli živalica, po nemškem
„Eidechse“. Posebno je žival sv. Martina, zato se tudi po njem ime-

*) Mimo šlo od ital. *passare*.

nuje. Sveti Juri in sv. Martin sta svetnika, ki ju Slovenci posebno časté, in sta iz paganstva v keršanstvo stopivšim Slovencom nadomestovala solnčne božanstva kakor Svetovita, ker oba sta jahača. O martinkecu pa pravijo, da je enkrat bil človek, pa ker je solnce molil, ga je Bog v lazečo živalico spremenil. Tudi pri Gerkih je bil martinkec ljubimec solnčnega boga Apollona, in pripisovali so mu prerokovavno moč (Schuch, Privatalterthümer str. 341). Vse to je naravno, ker ta živalica solnce ljubi, posebno o Martinovem. Ime martinkec pa je nastalo, kakor Marienkäferchen, božja kravička. itd.

VI. 0 goski.

O goski pojejo slovenski otroci:

Gagaj, gagaj gos! Babica ga 'zula
Dedek hodi bos, — Sama se obula.

Pri starih Indih je gos bila pospešiteljka ljubezni, in v ruskih narodnih pesmah izročuje dekle gosi skrivnost svoje ljubezni (Waldbrühl, Balalaika str. 481). Če je persna kost gosi svetla in čista o Martinovem, je to znamenje ostre zime, če je pa bolj temna, bode dosti snega. Moža, katerega „baba v slami leži“ to je, katerega žena je ravno porodila, imenujejo gosaka.

VII. 0 detelji.

Čveterolistna detelja ima bajevno moč. Kdor ima čveterolistnato deteljo, ki jo je mašnik žegnal, je vselej srečen v ljubezni, v igri itd. Posebno se čisla detelja, ktera se uterga o kresovi polnoči.

VIII. 0 majoranu.

Majoran je znamenje ljubezni. Kedar gre slovenski fant v snoboke, vtakne betvico majorana za klobuk, betvico pa skrivoma da dekli, da jo dene ljubici pod zglavnik, ker prè „majoran serca veže.“

IX. 0 lapuhu.

Lapuh devajo v nekterih krajih slovenskih v grob, da njim verkodlak (Vampir) ne škoduje.

X. 0 bobu.

Valvasor piše, da je pri Kranjcih o njegovi dobi bila navada, da so novozaročenima, preden sta spat šla, bob za večerjo dati. Bob je toraj tudi pri Slovencih, kakor pri drugih narodih, bil erotišk symbol. Rimske žene so na praznik „matronalia“, kateri je bil posvečen Junoni Lučini, boginji srečnega poroda, tudi bob snedle. Ker to sočivo ima dosti semenja, je bil bob prepovedan duhovnim egiptskim (Herodet II, 37). Moja rajna mati so nam na svetih treh kraljev dan spekli po-

gačo iz bobove moke, katero smo imenovali „bobov ded“. Nekaj enacega se tudi najde pri drugih narodih (glej Nork, Festkalender, str. 62).

XI. 0 šišmišu.

Šišmiš, netopir, pirožlek, je bajeven ptič. Kdor ima njegovo serce okoli lakta na rudeči niti privezano, je vsigdar srečen v igri.

Narodske prislovice.

A. Isterske.

(Poslal J. Volčič.)

Derži jezik za zobmi, a roke doma (malo govori, in plujega se ne dotakni).

Skupna kobilica je sadniva ali sadnita (bekommt den Satteldruck). Občinsko blago se malo čuva.

Špeh mu je prišel — špeh mu je poslala (sie hat ihm einen Korb geschickt).

Mu je bila graja — graža na širokem putu (nenadjane protivnosti.) Voda je gospoda, vino je kmet.

Bolje je spravljeno, nego pričevano.

Gospodarica, ka kuse deli, mir dela med čeljadom (ako prav deli.)

Niti za vlasni ert (nicht um ein Haar).

Milostiva mati grintavu decu češe.

Več more Bog, nego svi neprijatelji.

Na staro telo nove pete (v starosti skerb).

Je šal u goru po slanih jagod (zastonj mu pot).

Si mi huje storil, nego da si mi iz oltara znel.

Ča se ji, a ča se gori, nikdar dosta ni.

Koliko kačak je za vjisti, toliko lekari je za zgojiti (ne straši se preveč neprijatelj).

Neka se muze koza, dok je zelena loza.

Krava neće pojt na praznu pést.

Mi smo več rodbina nego prijatelji.

Bolje se je s tičem, nego z mišem.

Otroku treba sprav i strah.

Mala ladinja, mala korist (vela stvar oče truda).

Da nebi ljudi jili i pili, nebi nikda prijatelji bili.

Otroku mala stvar puna ruka (se lahko zadovolji).

Potreban človik je živa laž.

Dobro delo nikdar ruk neblati.

K svakemu me hvali, k moru me vali (pri morju se bolje živi).

Ako te sohe (Galgen) pred vratni bit' jedi je bit'. (necessitas nescit legem).

Ž njim neću ni drobit' ni lomiti (ni malo, ni mnogo opravila imeti).

Stvar stvorena konca nije (post factum consilium).

Kako je poli vas? mi smo pojili hiljaču i ovas.

B. Slovenske.

(Poslal J. Železnikar.)

Derži kakor tat beriča.

Že delaš, kakor Noe barko.

Vsak berač svojo mavho hvali, in vsaka mavha svojega berača pavha (bije).

Kdor imá dosti špeha, čevlje ž njim maže.

Živemu človeku se vse primeri, mertvemu pa jama.

Bi bil dober, da bi ga po smert poslal (če koga dolgo ni nazaj).

Čez sedem let je vse dobro.

Vsaka reč ima svojega kupca.

Kdor v petek zbolí, mu rado zvoní.

Na konec jezika se rado doli zmika.

Če krava veliko veka, ima malo mleka.

Veliko kokotanja, malo jajc.

Brez muje se še čevelj ne obuje.

Nobena pesem ni tako dolga, da bi se ne spela.

Beseda besedo prinese, pes pa kost.

Izgovor je dober, če je iz bukove terte zvit.

(Poslal F. C.)

Je siroten, kakor cerkvena miš.

Kar se pri igri dobí, se za uho založí.

Kdo se bo z bikom bil (z visokim pravdal).

Ga vlačí seboj, ko Poljak medveda (vedno ž njim hodi).

Zajce streljati (na eni nogi klečati).

Na prošnji svét stoji.

Možu žena ne umerje (lahko drugo dobí).

Otrok ima jok in smeh v cnem meh.

Sveti Gol je panj ukral.

Dan gori, sneg doli.

Krevlja se v burkje spodtakne (zel v zločina).

Ko uš v grinto pride, misli da je v gradu (nizki na nekako stopnjo).

S svetim križem zabeliti (z ničem).

V hišah poštenih ljudi se rada napervo hčerka rodi.

Čez deset let ne bo čevelj ne dret.

*Mož pleše, kakor mu žena žvižga.

Vetrogončič.*)

(Povest. Spisal Janez Mencinger.)

I.

Danes je Ljubljansko gledališče skoraj natlačeno gledavcov iz više in male gospôde; pa tudi dokaj moč v kožuhih in žen v pečah smo vidili na nizkih in visokih prostorih. Pogosto se ploska in hvali, in kožuharjem se zdi, kakor da bi bili prišli na drug svet, ker nikdar niso slišali kaj tacega v sredici slovenske zemlje. In res, ali mar ni čudno in nepričakovano, da se v Ljubljani igra slovenski?

Igrali pa niso navadni igralci, ampak Ljubljančanom v posebno razveseljevanje samo Slovenci in Slovenke; akoravno ne vajeni te umetnosti, so vendar igrali prav po godi, to se je bralo poslušavcom na obrazih; besede obilne hvale so pa tudi vsakemu bile v ustih. Vsem nar bolj dopadel je pa uni gospod, ki je nekega vertnarja tako dobro igral, kakor malo kateri igravec v velikem mestu. Skoraj prehvalila ga je pa gospodična Ljudmila, ki je z materjo in očetom Dankovičem sedela v neki loži prvega nadstropja.

Doigralo se je prvo djanje; zagrinjalo je padlo, in znanci niso sijo k znancom svoje sodbe in opombe. Ptujec, kateri je vmes bil (v Ljubljani jih je dokaj), je hvalil lepoto tega barbarskega jezika; slovenske gospé, posebno bolj omikane, se niso mogle prečuditi, da se more v našem jeziku tudi na gledišnih deskah govoriti, in ne samo v kuhinji in na tergu; marsikdo je soseda prašal, kar mu poprej nikoli ni bilo v čisti, in sosed ni vedil odgovoriti, česar se nikoli ni učil, pa namenil si je to in uno zvediti, da se s slovensčino vsaj toliko soznani, kakor s pismenostjo švedsko ali španjolsko. Marsikdo, ki ga je radovednost zraven prignala, se je kar le na tihem čudil, bilo ga je nekako sram, da se tudi materni jezik kaj tacega podstopi; in zdelo se mu je, da jezik zgubi nekaj svetosti, ker se tako malo sramožljivo na deskah skazuje.

Bil je pa v gledišču tudi neki gospod Vetrogončič. Močno mu je dopadlo vse, kar je vidil, in rad je ploskal, posebno ko je vidil, da so Dankovičevi tudi navzeti tolike hvale. Potrudi se tedaj v zgornje nadstropje naravnost k Dankovičevim. Komaj prednje stopi, ga vsi kmalo vprašajo: „Kdo je tisti gospod, ki je igral vertnarja?“

„Vertnarja igra“, odgovarja Vetrogončič, „dohtar Medja. Ako mu gredo pravde tako dobro spod rok, kakor ta igra, mu ne bo kos nihče v deželi; pa on je še le poldrugi mesec v Ljubljani, in žal mi je, da vam ne morem kaj več povedati od tega nekdanjega součenca“.

*) Konec povesti „Na stricovem domu“ smo mogli odložiti do prihodnjega lista, ker nam ni dospel o pravem času, ker ga g. pisatelj še nekaj predeluje. Vredn.

„Ta je moral kaj priden biti“, pristavi gospodična, „da je že pravdni pomočnik, tako mlad še“.

„Vedno srečo ima. V šolah z menó ravno ni bil prepreden, in sploh smo o njem le druge reči slišali, ne pa, da se uči“.

„Kdo pa je to igro spisal in igranje osnoval?“ povzame gospá.

„S to igro so nas hteli Slovenci nenadama razveseliti, in nič o njej niso popred povedali, nova vem da je; pa bodite prepričani, gospá, da se bom precej potrudil vse zvediti, ako vam morem s tem kako veselje napraviti. Zdaj sproži še gospod Dankovič zvijačno vprašanje, zakaj da ni Vetrogončič sam tudi prevzel kake osebe, ker on bi bil gotovo prekosil dohtarja.“

Na to Vetrogončič: „Dohtarja bi sicer ne bil prekosil, akoravno tega vertnarja ni tako težko igrati, pa jaz se nočem skazovati v gledišču pred vsem mestom, nisem lakomen take časti“.

Za nas je treba še pristaviti, da Vetrogončiča nihče ni naprošal.

Zopet se vzdigne zagrinjalo, in Milka ima priložnost pravdnika, ki se ji zdi tako mlad, še bolj občudovati. Vetrogončič pa ostane med prihodnjimi djanji pri Dankovičevih, ker iz visokosti se lepše gleda na nizke deske; iz visokosti se mu je pa tudi igra zdela tako nizka, in dasi je vedno ploskal, ga je vendar obhajala nevolja, da je to slovenstvo skobacalo se celo v gledišče, to slovenstvo, kateremu bi on raji pot pokazal za glediščem doli proti zeleni Ljubljanci, ki se ji pravi po nemški mlačni potok. Prav dobro je pa Dankovičevim vsa igra dopadla, uni igravec pa tako, da so Vetrogončiču celo častno dolžnost naložili, da enkrat pripelje gospod Medja na njihov dom, ker Dankoviču, ki je bil nekoliko slovenstva vnet, se je zdel dohtar precej umen; gospá si je vedno štela v čast novega znanca vpeljati v svoje dvorane, gospodični se je pa zdel ta gospod, da ne rečem preveč, narmanj vsaj prijeten.

Vetrogončiča ni težko stalo, (da rečem gosposki) k splošni zadovoljnosti znebiti se te naloge, ker on se je kmalu soznanil in pobratil s slehernim, naj je bil črn ali bel. On gre tedaj po igri k Mokarju ali Slonu, kjer se je tudi takrat čerhnila kaka slovenska beseda, in kamor je tudi Medja s svoji znanci zahajal. Kot nekdanji součenec se mu približa gospod Vetrogončič. Medja je Vetrogončiča komaj spoznal, in ko ga je spoznal ni bil preveč ginjen nenadanega veselja: spoznati nekdanjega tovarša iz otroških klopi.

— — Kakor serna plane

Od lovcov v prejšnih časih ostreljena,

Ko spet se strelcov truma ji zelena

Prikaže in jo spomni stare rane, —

se je Medja spomnil, kako je enkrat njemu zavoljo Vetrogončiča učitelj slušljivo in čutljivo pokazal, kake čudne pevne in vijavne moči ima v sebi preprosta šiba leskova.

Ako bi Medja v znamenja veroval, bi se mu zdaj ne bilo nadjati kaj dobrega. Kaj dobrega nadjali se niso pa le Medjevi tovarši, akoravno tudi ti niso verovali v znamenja in spomine. Ker so že dalj časa Vetrogončiča poznali, so hotli spoznati, da mora kaj posebnega prinesli Vetrogončiča v njih družbo, ker se on sicer giblje v drugih okolicah, in da ravno Medja ogovori, ktereга še nikoli poprej ni pogledal. Pa Bož jim odpusti to zmoto, da so mislili, da Vetrogončič nič dobrega ne more prinesiti.

Kedar se dva človeka spet vidita čez leta dni, si imata marsikaj povedati, kar je samo njima prijetno, ali pa še njima ne. Pretečene dogodbe prežvekovati, je vedno reč, ki se slabo spleča. Medja je iz svojega življenjopisa povedal nekaj odlomkov, kakor so mu ravno naleteli, in kakor bi ne hotel pozabiti zbranih tovaršev in nalitega kozarca. V Vetrogončičevih besedah se je pa vidilo več zvezanosti in namena. Bolj in bolj je zategoval k obširnim znanjem, ki jih ima pri Ljubljanski gospodi, in skazoval je, kako ga radi vidijo in obče čislajo. Tako je počasi prišel na Dankovičeve. Komaj je našel besede, da je povedal, kako navzeta je gospodična Medjeve hvale in gospa želja, ga spoznati, in kako je sam Dankovič vdan slovenski reči. Hvalil je, kako so Dankovičevi omikani, med tem ko je drugod po mestu omika le v odlomkih razkrojena, ali pa jo po strani ali celo skozi očala gledajo. Ko se nazadnje Vetrogončič Medju ponudi, da ga popelje k gospej, so mu precej tovarši srečo vošili, da mara zanj tako lepa gospodična, ki ima toliko cekinov; kar v svate so se mu ponudili. Toda ti tovarši, katerih še nihče ni bil oženjen, in se tudi ženil ni, ne morejo vediti, kako težko se je ženiti, posebno kedar velja dokaj cekinov. To mora človek sam poskusiti.

Ali je Medja v tem hipu kaj mislil na ženitev in na cekine, se iz virov ne da več spregledati, to se pa sme reči, da je bil radoveden, kakošna je družina tistega gospoda, ki ima visoko gospo, lepo hčer, ki je vnet slovenščine, in s katerim je znan Vetrogončič.

Ko je Medja čez nekaj dni vpeljan bil pri Dankovičevih, je koj spoznal svoje ljudi. Gospa je govorila prav zanimivo, in iz govorjenja se ji je pri hipu spoznalo, da je veliko bukev prebrala, da se je naučila, kaj je omika, in rada kazala je, da ima kaj idej, in da vé presojevati z višim merilom, kaj se po svetu godi. Gospodična je pa bila precej živahna, nepokvarjene npravnosti; med visoke matrne besede je vedno rada kaj vmes rekla, tako krotko in domače, da je Medja vselej bilo veselje, kedar je usta odperla, in mu prilžnost dala, da ji je mogel kaj lepega povedati. Dankovič, le bolj preoblečen kmet, pa ni bil prijatelj salonskega vedenja; lepi konji, dobri psi, so mu bili nad igro v gledišču in nad čajem pri tej in tej gospej. Scer je bil pa pameten mož, imel je le, kakor pravimo, svojo zastopnost. Gospa sama ga je najbolje sodila rekoč: dokaj mesa, malo duha.

Skoraj da samo zavoljo gospodične je Medja še naprej k Dankovičevim zahajal, in vedno bolj dopadla mu je Milka in njeno nepokvarjeno serce; rad jo je poslušal, rad izgovarjal njene misli, in vedno bolj se mu je zdela enacega duha; oba sta počasi čutila, da sta zase stvarjena.

Ali ljubezen, bodi še tako majhna, ne more ostati skrita in uiti ljubosumnim očem. Vetrogončiča, ki se je prejne dni nadjal, da bo ta pust sam postal v zakonu posestnik serca in roke gospodičine, ni majhina nevolja in klavernost objela, ko je vidil, da ga je Milika pozabila; nar huje ga je peklo in greblo, da je on sam spodrivavca v hišo pripeljal. Vendar hrabra duša nikdar ne omaga.

Kot starejemu zncancu pri hiši mu je gospa rada odkrivala svoje čutja in misli, in ga včasih svetla in razsodbe praševala v tako važnih rečeh, kakor da bi bilo misliti, da je Vetrogončič tista duša na zemlji, ki ji gre nar več zaupanja, in ki ima nar več pameti. Tako ga je gospa tudi nekoliko izpraševala o Medji. Koliko veselje mu je bilo, pohvaliti prijatla svojega marljivost in prebrisano vedenje v pravadah, saj je že komaj ta pol leta v Ljubljani toliko pravad srečno dognal, in da vanj stavijo toliko zaupanja. S težkim sercom je pa tudi povedal, kar je hotel tu in tam slišati, da živi Medja kakor pri zlati mizi, da mu denar iz pravad sproti pohaja, da on dolžnikom bližnim in daljnim odlaša do ženitve z gospodično, s katero se on baha, kakor bi bilo že vse sklenjeno; tudi ima on mogočne sovražnike, in ljudje nič kaj ne mislijo, da bo Medja dolgo časa pravdosrednik ostal.

Toda kaj tacega niso v Ljubljani ne stare ne mlade žlobudrale, in tudi možki niso bili Vetrogončičevih misel.

Tako hude reči slišati je bilo gospo strah, in morebiti bi je bilo še groza, ako ne bi bil Vetrogončič pristavil, da je vse to le govorica, da ljudje posebno v Ljubljani malo resničnega povedati vejo, in da Medja vse to, ako je res, vtegne še popraviti.

Kar je zvedila gospa, ni odkrila ne možu ne hčeri, to je, kakor po navadi vse reči, sama zase premišljevala. Akoravno se ji je Medja še vedno prijeten zdel, si ga vendar več ni zeta vošila, in akoravno morebiti ni bila prepričana, da je vse res, kar Vetrogončič pové, ki je med tem vsak teden kako novo znašel, in s težkim sercom in globokim pomilovanjem gospej donášal, je vendar tudi pri njej obveljalo, kakor sicer pri drugih ljudéh, da je sum huji kot resnica. Počasi pa je tudi Medja zapazil gospejno mlačnost.

Ko je šel pust h koncu, so enkrat vidili Medja v črnem fraku stopiti spred praga Dankovičeve hiše, potem ga pa nihče ni vidil v tistem kraju mesta. Zvečer pa je zahajal kakor popred med stare znance, je govoril in se smejal kakor pred, omolknul je le, ako ga je kdo opomnil Dankovičevih.

Alež Veselkovič.

(Verbovske anekdote; po narodnih pravljicah spisal Vicko Dragan.)

Narravere patres nostri, et nos narravimus omnes.

Po slovenski prestavi Aleža Veselkoviča, verbovskega sinka:

Noreli so očetje naši, in tudi mi smo vsi noreli.

Verbovec je štel dosti modrih glav; ima jih še sedaj, in jih bo imel, dokler bo stal; ali naj modrejši je gotovo bil Alež Veselkovič. Rodil se je ravno na Kurentovo, to je na pust, in to je že bilo znamenje, da bode kedaj svet razveseljeval. Naj mi bo tu dovoljeno, iz njegovega veselega življenja nekoliko reči razglasiti v slavo njegovo in njegovim potomkom v povišanje.

Ko je Alež že znal hoditi, so mu njegova poštena mati kupili pisane berguše, pisano robačo in pisano kapico z dolgo kupmo. Ko so ga varoški zamazani otroci zagledali prvič, so za njim bežali, kakor nekdanji „ibraitarji“ — za „tobakšvercarjem“.

Ko je zrastel do moža, je zvedel, da gospod purgermajster Jurko Ljubodnarjevič imajo trešliko. Alež jim obljubi, da jih bo ozdravil. Če pa to zamoreš, dragi Alež, rekó gospod purgermajster, tako mi dobiš na Martinovo nar lepše gosje bedro. Alež reče, naj gredó ž njim do Mure. Privoljili so. Ko k Muri prideta, reče k gosp. purgermajstru, naj se pred njegov butast nos postavijo. Storili so, in Alež jih urno v Muro sune. Ubogi purgermajster po vodi tačkajo, kakor mlad pèsek, ki še prav plavati ne zna. Ko so se do dobra skopali, jih Alež iz Mure potegne. Od sih dob jih nikdar ni več terla trešlika, strah jo je pregnal. Ali gospod purgermajster je Aležu niso pozabili. Obsodijo ga na smert. Varoški berič mu mora glavo odsekati. Na Jurjevo ga z zvezanimi očmi peljajo na trato zunaj varoša. Vse matere prosijo za usmiljenje, ali nič ni pomagalo. Ne morem, gospod purgermajster resno zarezijo. Celó žabe v bližnji mlaki so kričale: Le ga — le ga — le ga — le ga! Alež se je junaško deržal. Purgermajster zakričijo:

Eins, zwei, drei,

Glavo v kraj! —

in v tem hipu varoški berič zgrabi vedro vode in Aleža po glavi polije. Alež kriči: Huš, huš, huš, — vse se smeja, in tudi gospodu purgermajstru se žolč ohladi. — Smeha in grohota pa je tisti dan bilo toliko po Verbovcu, da so si vsi želodce popravili, ktere so si bili na golibi pokvarili z žilavimi goskami in s kislim vinom, v ktero je golibaš tobakovo perje namakal, da bi ga bili Verbovčani bolj čutili. —

Alež je zopet mislil in prevdarjal, kako bi jo spet gospodu purgermajstru zasolil. Enkrat se obleče kot romar, in ves žalosten

stopa pred rotežem. Ravno pridejo gospod purgermajster iz roteža, in težko nesó pisma pod pazihoma. Dosti ljudstva je pod lipo čakalo svojih pravic. Vsakemu dajo pismo. Kar Aleža zagledajo. Kam pa češ ti romati, Alež? Hitro jim odgovori: V pekel po hudiča, da bode Verbovec pravičnejše vladal.

Vse je grohotalo, purgermajstrov rudeči nos pa se je zažaril, kakor purmanov cuncelj na kljunu, kedar je na puro hud.

Poslali so Aleža s pismi v Blatovec. To je imeniten varoš; že Rimljani so ga imenovali Lutetiae Vinidorum zavoljo neskončno obilnega blata, po latinski: lutum. V Blatovcu pa so imeli môto, katero so že na večer ob šestih zaperali, ker je môtnar (mavtnar) šel ob ti uri na golibo pokoro delat. Takó so mu prê v Jeruzalemu naložili. Alež pride ob sedmih v milem lepem poletnem času v Blatovec in vidi prek ceste pisano ranto pripeto. Če nikogar notri ne pustijo, je tudi prav, reče sam pri sebi in gre nazaj domú, in pove, kako je Blatovec zapert. Purgermajster se zelo razjezijo. Še to noč moraš iti voža iskat, katero sem v šumi zgubil, ko sem listje nakladal. Alež vzame svetilnico in na cesti vože najde. Ob polnoči zbudi purgermajstra ter jim pové skoz okno: Že samo domú gre, našel sem konec proti Verbovcu obrnjen.

Na Miholjevo so prišli blatovski purgermajster v Verbovec po solí. Alež je pomagal prodati. Blatovski purgermajster si začnejo iz Aleža špičkati: Pje! ti si moder mož, imaš dosti solí v glavi; povej mi ktera sol je nar boljša. Alež hitro zapazi, da si hočejo iz njega norca delati; zató njim prav resno reče: Jaz sem samo Verbovčanov, ne pa vsakega norca norec.

Dolgo ni htel nobeden človek v Verbovcu „nohtvohtar“ ali nočni stražar biti, ker mogel je po nemški kričati:

Meine lieben Herrn und Frauen!

Lasst euch sagen,

Der Hammer hat zwölf Uhr geschlagen.

Tega si prosti slovenski Verbovčani niso mogli zapomniti, in gospod purgermajster jih je vsako jutro kregal; če pa niso prav izgovarjali nemških besed, jim je za vsako, ki je niso prav izgovorili, desetico plače „dolytergal“, kakor pravijo Verbovčani.

Ponudi se Alež za „nohtvohtra“. On je večkrat v Blatovec prišel, kjer nemščina bolj cvetí, kjer so na starem tergu že tudi po nemškem Grizeldis igrali, — in se je nekaj nemščine naučil.

Smešna pesem, reče pri sebi: der Hammer hat zwölf Uhr geschlagen, to je laž, saj nimamo v turnu ure. Legati pa Bog obvari! Da bi tedaj njegove besede resnične bile, vzame pri varoškem kovaču veliko železno kladvo na posodo in tolče ž njim na železne vrata purgermajstrove. Da so ga hitro „dolpostavili“, kakor Verbovčani pravijo, se od samega sebe zastopi, po nemškem: „versteht sich von selbst“ (verbovska slovenščina). Verbovčanom je manjkalo

sedaj tikvinega stražarja. V bližnjem Blatovcu je purgar Pravdarovič vse svoje premoženje zapraval, in ni imel ob čem živeti. Hodil je toraj v Verbovec žlahtnih tikev (buč) krast.

Aleža postavijo za tikvinega stražarja. Na Martinovo pride po plačilo, ali purgermajster Ljubodnarjevič mu rečejo: Alež! boš že mogel do velikega petka počakati. Kasa je prazna, ribe bodo pa šele v postu na prodaj. Če nimaš ob čem živeti, pridi k nam, naša družina dobi vsak dan petkovice. Tudi jim naša gospa skuhajo vsako nedeljo grahovke, in jo zabelijo s prav mastnimi ocvirki.

Alež pa je purgermajstrovo gospodarstvo poznal, in mislil je, kako bi si sam plačal. Purgermajster so nekega dne pozabili na kamnati mizi kosmato kapico. To kapico so dobili od kneza Esterhazija, ko so mu lepo žrebico, ktero je verbovski varoščan mogel za kazen dati, za pet zlatov prodali. Varoščan Marko Hubač je purgermajstrovega mačka ustrelil, kateri mu je hodil na dile sala lizat, in zato je bil tako hudo kaznjen. Kapica je bila iz hermelinove kože. Alež jo vzame in na golibi nekemu vogerskemu plemenitašu prodá. Purgermajster ga pokličejo na sodbo, in se nad njim zarežijo: Kako me boš plačal? Alež pa prav pohlevno reče: Jaz le tistega plačam, kateri mene plača. Purgermajster so obmolknili in pustili skerb za kosmato kapico.

Od modrega, bistrournega Aleža se pripoveduje sledeča: Verbovski gospod fajmošter so svoje farmane lepo prosili, naj si omislijo novo bandero, ker je stara že vsa raztergana. Sram nas mora biti, so rekli, kedar gremo v Blatovec s procesjo, in vsi Blatovčani na našo bandero kažejo. Lepih besed si pobožni Blatovčani niso hteli k sercu vzeti. Alež si je mislil, kaj bi napravil, da bi se bandero spravilo. Hitro jo najde.

Na križev torek prosi g. fajmoštra, da sme bandero nositi. Privolijo mu. Zgodaj vstane in si obleče dvojne berguše. Mati ga uprašajo, zakaj to dela? Ali nič njim ne pové. Ko že proti Blatovcu s procesijo grejo, postojí Alež naenkrat, in ene berguše sleče, pa je na banderino štanjgo priveže. Raztergano bandero pa v Šavnico verže. Ko po ulicah proti novemu tergu v Blatovcu, v katerem purgarje že hlače nosijo in po pariškem živijo, Alež s svojo bandero pride, se vse na glas smeji, in si iz Verbovčanov norca dela. Verbovčane pa je to osramotenje tako razjezilo, da so še tisti dan tolarje vkup vergli in si novo bandero spravili. Aležu se je na stare dni hudo godilo, ali dobre volje še vendar ni zgubil.

Gospod farmešter ga enkrat vprašajo, ko je brez kapice na podstenji sedel: Alež, kaj pa te je tako serega napravilo? Hitro jim odgovori: Lasje. Drugokrat ga najdejo, ko je žilavo staro verbačo po leti v naj večí vročini kalal. Ko fajmoštra zagleda, poklekne in na ves glas moli: O solnce! šparaj svojo vročino za zimo, in jaz si bom derva in težavno kalanje prišparal!

Drugokrat je poleg varoške mlake stal, ko so ravno gosp. purgermajster in očetje odborniki šli iz roteža. Kaj gledaš mlako? ga vprašajo. „Molim, da bi usmiljeni Bog vso mlako v mleko spreobernal“. Kaj pa si boš v njo nadrobil, ker kruha nimaš? rečejo purgermajster. „Purgermajstra in odbornike, in sam vrag bi mogel to mlečno župo pojesti“. Vsi so potuljeni dalje šli. Ko je naš Alež umerl, so mu mogli na križ napisati nadgrobnico, ki jo je sam zložil:

Popotnik! tu ležijo kosti moje,

Pa bolj bi b'lo, da bi ležale tvoje.

Drobtine za poduk in kratek čas.

Vitanjske razvaline na Štirnem. (J. Vijanski.) — Ako potuješ od Slovenogradca v Celje in se pred „Hudo luknjo“ pri „Šmonu“ namesto na Valenje, na levo proti Vitanju oberneš, prideš med Pohorskimi gorami in Kozjakom v kakih treh urah v Vitanjski terg. Tu vidiš na dveh nasprotnih hribih razvaline nekdanjih Vitanjskih gradov. Potok „Hudinja“ in cesta na Celje prerezujeta ta nasprotna hriba. Te razvaline stojé na južnem podnožju Pohorja na nar lepšem kraju Vitanjskega korita. Natora jih je z divjim germovjem obdala, in oblaki gledajo sedaj z neba v odperto razrušeno zidovje. Razgled odtod v daljavo ni velik, pa toliko bolj zanimiv in krasen v bližavi. Ravno odtod se vidi nar imenitnejši del dolinice, v kateri se nar večja natorna krasota in tihota čredi z romantično divjoto in velikostjo! Mila blagoslovljena dolinica, tihe in skrivnostne brezdna, bele pečine, zeleni griči, žalostni ostanki starih gradov, ki s skalnatih hribov tužno gledajo, šumenje potoka, majanje goščave pri vsakem vetriču, ali ne vnema vse to človeške duše?

Tu so nekdam živeli vitezi, ki so bili pravi junaki in korenjaki; pa pozemeljska sreča je opotočna. Zgodovina pripoveduje, da se je stareji teh gradov že leta 1201 razsul pri nekem potresu, in da je nekega ministra štirskega vojvoda še z nekoliko drugimi moži pod sipom zakopal. Le 1203. leta se še najde nek Adelram Vitanjski v starih pismih; kmalu potem pa je bil Vitanjski grad v oblasti Kerške škofije. Drugi grad se je razsul ob času celjskega punta v 15. stoletju.

Temu kratkemu popisu pristavlja pravljica, ki sem jo slišal iz ust svoje matere: Živela sta v Vitanjskih gradéh svoje dni brata, ki sta se sila sovražila. Zavidal je namreč stareji mlajšemu njegovo lepo ženo. Bil je grozovito hudoben človek, in mu je htel ženo zapeljati, pa zastonj. Sklenil je toraj njeno smert. Dal je nabiti v sod dolge žreblje, jo noter dé, ter jo tako črez pečine v potok potoči. „Hudinja“ se je odperla in ženo požerla. Pravijo, da se še dandanašnji čuje njen glas izpod pečin iz tako imenovanega „tumfa“. Čudno

je, da se skoro povsodi, kjer sta dva grada blizo vkup stala, naha-
jajo takšne pravljice od bratovskega sovraštva. Tako n. pr. sem čul
tudi iz ust nekega dijaka to le povest: Za Savo na kraju, kjer se
kroži, se dviga breg, na katerega kupi stoji gornji grad Reichenberški
in pod bregom tik reke pa stoji doljni grad s svojimi temnimi sobami,
ki pa bo tudi kmalo že gola podertija. Pravijo, da sta tukaj prebi-
vala dva brata, vsak v svojem gradu, ki sta se pa zelo čertila. Pri-
meri se nekega dne, da se iz okna zapazita. Hitro zgrabita vsak za
svojo puško in se na en mah ustrelita. Mertvaške glavi obeh so še
spravljene v ondašnji kapelici, in ako jih zvečer tako postaviš, da si
v obličje gledate, jih najdeš v jutro si nasproti obrnjene. Tako pri-
povedujejo.

O zmaju. (Zapisal J. Železnikar.) O zmaju sem slišal mnogo pripo-
vedek; med drugimi tudi to-le: Ko doraste petelin — bodi si bel ali
čern ali pisan — sedem let, iznese jajce, ktero pa ni tako, kakoršne
so druge jajca. To jajce je terdo in zleze kar samo ob sebi v tla.
Ko je jajce godno, se zvali zmaj, ali kakor mu Slovenci sploh pra-
vijo — lintvern, gerda, ostudna žival. Zdaj kljuje in kljuje mladi
lintvern tako, da kmalu prileze na zemljo. Pa ko se prikaže, leté
pohišta, drevje, skalovje in celi griči nad-inj, da ga podsujejo. —
V Kokri je razsajal nekdan hud vihar, in stari Polšinar, umeten mož,
Bog mu daj nebesa, je neki precej vedel, kaj da to pomenja. Gre
gledat in najde petelina, ki je ravno htel jajce znesti. Pa mož skoči
hitro po puško in ustrelí petelina. —

Stalo je nekdan — tako se pripoveduje — v solčavski dolini
jezero, in tičalo je v sredi skalovja petelinovo jajce. Zmaj se izvalí,
kljuje in kljuje, ter prekljuje sivo skalo in se prikaže na beli dan.
Pa pohišta, skale itd. leté za njim in ga pobijejo. Še dan danes se
dobé lintvernovi kremplji po štajerskem polju. Takrat je tudi jezero
odteklo. Tudi v Teržicu je menda svoje dni razsajal; vsaj se pripo-
veduje, da je po „Košuti“ letal in velik kos hriba v dolino vderl.
Tudi po družih krajih vedó kaj o zmaju. Pravil mi je nekdo, da v
jezeričku pri Šmarjetni gori (pri Presserju) na nar globejšem kraju
zmaj leží. Vidi se pa iz tacih pripovedek, da je našemu narodu zmaj
to, kar so učenemu svetu narurne prikazni (posipi, plazovi itd.).

Utrinki. (Spisal P.) I. Kedar stopi mladeneč med ljudi, se mu
kmalu napolni sercé z raznimi čuti, da mu hoče skoro skipeti. Torej
si poišče drugo serce, da mu odlije, česar ima preveč. Čutenja se
sedaj prelivajo iz enega serca v drugo, pa se vendar obe serci nik-
dar ne prepolnita, to pa stori — prijateljstvo.

II. Duh človeški je reka, ki je v začetku mala, potem se pa s
potoki in drugimi rekami združuje, ter neprenehoma dere čez pečevje
in dolino. Kedar pa burja vstane, se razlije s struge po livadah,
njivah in cvetečih vertih. Burja vtihne, megle zbežé z obloka in
solnce zopet sije. Kmet žalostno gleda razderte nade in zdiha proti

nebu. Desetkrat se mesenc napolni in glej! livade so veliko lepše, zaljše zelenijo, mile cvetke cvetó, klas se priklanja do tal in boljši sad rodé drevesa. Reka pa neprenehoma naprej dere, marsiktero žertvo še po potu požre, in ne miruje pred, da pride v domovino valov, v sivo morje! —

Zgodovinska črtica. Ktere dežele so spadale nekđaj pod Koroško? — Biblioteka mesta Berna na Švajcarskem ima star pergament, na katerem stoji napis: De orbe et ejus divisione, ac universis regionibus totius mundi. Koroška je na tem pergamentu takole popisana:

Carinthia provincia est modica germaniae in Europa. Habens Panoniam ab oriente. Ab occidente Italiam. Danubium a Septemtrione. Dalmaciam et Salmoniam (to je Slavoniam) a meridie. Montibus in una parte cingitur, et in alia mari adriato terminatur, et est terra fertilis in multis locis habundans feris pecundibus et jumentis. Gens bellicosa et fortis. Munita in opidis et castris. Est autem terra propter alpium vicinitatem frigida, nivibus et fluviis frequens, ubi frigiditatem aquarum a nivibus solutarem circa montana plurimi sunt strumosi ut dicitur ibi ursi multi. Bisontes et aliae bestiae mirabiles et silvestres, ibi etiam sunt glires comestiales, qui quamvis videantur esse de genere murium comedantur tamen, quia habent carnes sapidas atque pingues.

Ta popis „Karinthiae“ mi je poslal drag moj prijatelj L., kateri sedaj v Švajcarski živi, prepisal ga je zvesto, kakor sem se prepričal iz teksta, kateri stoji v Zeitschrift für deutsches Alterthum IV. B. pag. 479. — Naj skusi kak korošk domoljub preiskati, kdaj in ali je imela Koroška tukaj naznamovane meje in kaj se je vse važnega v oni dobi v mili domovini godilo.

Priobčil Dav. Terstenjak.

Lisica i kozika.

(Štajerska pripovedka; zapisal M. Kračmanov.)

Ednok je v eno lisičjo lukjo ena kozika prišla, te pa je lisica ne znala, kak bi jo vün spravila; pa je šla po enem germji, pa je srečala enoga vuka, a on jo pita: „Kaj se vi, teca, tak žalostno deržite?“ Lisica reče: „Kaj se ne bi žalostno deržala, kajti v mojej lukji je ena hūda stvar“. I vuk jo pita: „kaj za ena?“ Ona pa reče: „kozika. Hodi, jaz ti jo vün spravim.“ Pa ideta i jo vuk pita: „Što si notri?“ — „Ja sem kozika s kratkim repičom, dugimi rogli, ja vün grem, pa tvoje reberca vse vküp zdrobím“. Pak se je vuk ne vūpo notri iti. Lisica gre drugokrat v germje, pa je srečala enoga zavca i on jo je pita: „Kaj se vi, teca, tak hūdo deržite? Jona reče: „kaj se ja ne bi hūdo deržala: kajti v mojej lukji je hūda stvar, kozika“. I on gre pa

jo pita: „Što si notri? Ja sem kozika s kratkim repičom, dugimi roglí, ja idem vün, pa tvoje rebra vse vküp zdrobim“. Pak se je i on ne vüpo notri iti. Lisica je pa šla po germiji, pa je srečala eno mravlo, i ona jo pita: „Kaj ste vi tak žalostni?“ — „Kaj bi žalostna ne bila, kajti je v v mojoj lükji ena hüda stvar kozika“. I ona je rekla: „hodi, jaz ti jo vün spravim“. Mravla je šla pa je pitala: „što si notri?“ Ja sem kozika s kratkim repičom, dugimi roglí, ja idem vün pa tvoje rebra vse sküp zdrobim“. I mravla je šla notri, pa jo stírala vün.*)

* Priobčena je ta živalska basen v pripovedkah Varaždinskih na 285. strani „ovnek“, in ker sem dobil od Štajerca Varaždinski podobno, naj pa še Štajerska varijacija gre na beli dan. Pri ti priliki naj pa še podam rusko, ki je tiskana v zbirki: „Народныя русскія сказки, издал А. Атанасевъ, Москва 1855“ na 6. strani. Zapisana je v „Perejaslavljazalësskom ujezdë“ in lahko umevna. Taka le je. Žili — byli lisa da zajac. U lisicy byla izbenka ledjanaja, u zajčika lubjanaja; prišla vesna krasnaja — u lisicy razstajala, a u zajčika stoit po staremu. Lisa poprosila' u zajčika pogrët'sja, da zajčika — to i vygnala. Idet dorogoj zajčik da plačët, a jemu na vstrëču sobaki: tjaf, tjaf, tjaf! pro što, zajčik, plačeš: A zajčik govorit: ostan'te, sobaki! kak mně ne plakat'? Byla u menja izbenka lubjanaja, a u lisy ledjanaja; poprosilas' ona ko mně, da menja vygnala. — Ne plač, zajčik, govorjat sobaki; my jeje vygonim. — Nět, ne vygonite! — Nět, vygonim. Podošli k izbenkë: „tjaf, tjaf, tjaf! podi, lisa, von!“ A ona jim s pečí: „kak vzskoču, kak vyprygnu, pojduť k ločkam!“ Sobaki ispugalis' i ušli. (Zajček potem sreča medveda, za medvedom bika, pa lisice le ne izženeta. Potem sreča petuhe s koso) Podošli k izbenkë: „kukureku! nesu kosu na pleči, hoču lisu posëči! podi, lisa, von!“ A ona uslyhala, ispugalas', govorit: odëvajus“. . . Petuh opjat': „kukureku, nesu kosu itd. A ona govorit: Šubu nadëvaju. Pëtuh v tretij raz: kukureku itd. Lisica vybëzala; on jeje i zarubil kosoj-to, i stal s zajčikom žit' da poživat' da dobra naživat'. Vot tebë skazka, a mně krinka masla. (V skazki zapisani v Arhangeljski guberniji pa petelin takole govorit:

Idet pëtjuh na pjatjah,
Neset sablju na plečah'
Hočët lisu posëči
Po samyja pleči.

Von lisa, von kuma!
— Vot ja tebja, pëtusišča,
Po kolënam-to polënom.)

Kalinu.

(A. Praprotnik.)

Jezike vse mi govoriš,
Besedo imaš kakor med,
In vendar serce mi kališ,
Ne štejem te med zbríhtan svet.
Kaj manjka ti v besedi še,
Da ti ko bob na steni zda?
Uganeš lahko, blizo je:
V jeziku manjka ti sêrcá.

Slovenski besednik.

Iz Celovca. Ravno kar se družnikom sv. Mohora razpošilja prva knjižica „slovenskih večernic za poduk in kratek čas“. Štejejo IV + 84 strani in obsegajo sledeče reči: Zgubljeni, pa spet najdeni sin, (domača povest iz starih časov) — pesem za domače šmarnice — Voznik in zadnji konj — Mesar Janez Kerstnik Jezuit, Goričan — Mati in vnuk — Pobožna pastarica — Sv. Frančišek in tiči — Prilike (božja beseda in splahnjeni kozarec, Kdaj se labko, kdaj težko živi, Dobra jed v umazani posodi) — Miklavžev večer — Delavno življenje keršanske device — Hvaležnost in nehvaležnost — Zofijna cerkev v Carigradu — Živalsko življenje po južnoruskim stepah — Zdravica vsem Slovincem — Drobnje tičice naše dobrotnice in — Kar bodi za domače potrebe. Vsi sestavki so zloženi v katoliškem duhu, priprostemu ljudstvu in odraščeni mladini v poduk ali v kratek čas. Jezik je skoz in skoz čist in lahko razumljiv vsakemu Slovincu. V prodajo po bukvarnicah pride knjižica šele po preteku tekočega leta, da nam za družnike, ki se vtegnejo še oglasiti, iztisov ne zmanjka. Drugi zvezek „slov. večernic“ izide mesca junija. — Iz pridjanega družbinega oglasnika vidimo, da je do 1. februarja pristopilo 23 dosmertnih družnikov; popoln imenik letnih in dosmertnih udov bo prinesel šele „kole-darček družbe sv. Mohora“. Kot posebna dobrotnika naše mladine sta se skazala g. dr. Andrej Vojska, c. k. sodn. svetovavec, in ne imenovan Čeh na Ogerskem, ki sta stopila v število dosmertnih družnikov s tim pogojem, da se darujejo njima gredoče družbine bukve prav pridnemu gimnazijskemu učencu na Koroškem ali na Štajerskem ali pa na Kranjskem, kakor bo družbin odbor razsodil. Da bi se oglasilo več taci mladino-ljubov!

G. Fr. Cegnar nam je naznanil, da se je oglasilo na njegove pesme že več kakor 700 naročnikov. Smemo torej upati, da pridejo v kratkem na svitlo. Te dni je prišel na svitlo četerti natis praktične slovenske slovnice pod naslovom: „Slovenisches Sprach- und Lesebuch für die unteren Klassen der Gymnasien und Realschulen“. Knjiga je natisnjena v Liegel-novi založbi in šteje 264 str. v veliki osmerki. Namenjena je nemškim učencem in slovenskim pervencem na naših gimnazijah in realnih šolah.

Iz Pešta. (Konec.) Lepo je slišati, kako podpira „srbska matica“ mladino in literate z bukvami in denarji. Došla jej je prošnja mladeži redovniške bosaške v Djakovaškem semenišču, naj jej matica blagovoli poslati vse knjige, ki so na njene stroške prišle na svitlo. Društvo ukaže opravniku, naj spiše kazalo tistih bukev, ki bi se jej utegnile poslati. Poslalo se jej je pa 81 zvezkov letopisa in 11 drugih bukev. — Stepan Lazić, učitelj na gimnaziju Karlovškem, je ponudil matici oddelek prestavljenega Horacija in nekoliko lastnih pesem. Društvo je izvolilo g. Nikolića, da je presodil Lazićevo delo. V drugi seji je g. Nikolić naznanil, da je delo izverstno, in sklenilo se je, da ga bo izdala matica, ako se bo prestavljavec zvesto deržal „slovanskoga veroserbskoga pravopisa“! in ako bi pojasnil

tudi mitologične izraze. — Naznanilo se je tudi druŕstvu, da je P. Čortanović, akad. ŕivopisec, Matici podaril sliko „svetoga Sava, prvoga arĕiepiskopa in prosvetitelja Srbskoga“ — Iz vsega tega se vidi, da srbska Matica v resnici podpira napredovanje srbskega slovstva, toda derŕi se je ŕelezna srajca stare navade.

Iz Zagreba. 17. febr. A. K. Os. Ni ga na jugu moŕa, da bi tako krepko podpiral domaĕe knjiŕstvo in toliko ŕertvoval za svoj narod, kakor prevzviŕeni ŕkof djakovaĕki, g. J. Strossmayer. Nedavno smo brali, koliko je daroval druŕstvu za izdavanje ljudskih knjig (2000 gld), in ŕe spet imamo priloŕnost, ĕuditi se njegovi dobroti in blagodarnosti. Ne samo, da bodo priŕli edino po njegovih stroŕkih „Jugoslovenski spomenici“ na svitlo, ŕe drugo prevaŕno delo za naŕo povestnico pripravlja ŕ njegovo pomoĕjo za natis otac Theiner, ĕuvar vatikanskega arkiva v Rimu, ki je izbral mnoŕico takih listin, povelj in dopisov raznih cesarjev, kraljev, knezov, ŕkofov itd., ki segajo v jugoslovansko povestnico. Za tisk vsih takih listin, ki bodo obsegale blizo 200 tiskanih pŕl, je podaril pr. g. Strossmayer 3500 rimskih ŕkud. Zares redek primer domoljuba! — Te dni je razposlala Matica ilirska svojim utemeljiteljem dve knjigi „Biljarstva“ od Bogoslava ŕuleka. ŕe davno nismo niĕ sliŕali o njeni delavnosti, sedaj se je vendar zopet prebudila iz dolgega mertvila, ter razveselila vse domoljube z imenitnim delom, kterega je gospod ŕulek po veĕletnem trudu sreĕno doverŕil. Pa komaj je Biljarstvo zagledalo beli dan, so ga ŕe zaĕeli od vseh strani pikati in zbadati pod raznimi kvakami in kljukami. Kdor meĕe strele izza germa in si ne upa naravnost stopiti pred oĕi nasprotnikove, jasno pokazuje, da ŕe ni dorastel mejdanu, kterega ŕeli deliti. — 14. t. m. je napravilo tukajŕno glasbeno druŕstvo veĕerno zabavo s plesom, ktero je razun drugih imenitnih oseb tudi visoki naŕ ban grof Coronini-Cronberg poĕastil s svojo nazoĕostjo. Med pesmami, ktere so se popevale, je bila tudi Preŕernova „Strunam“ z napevom Maŕekovim. Posebno je dopadla pesem Ivana Teruskega „Brodar“ (Oj talasi), ktero je premenil gosp. prof. Stohl v blagoglasen „Brummchor“. — Zagrebŕka ĕitavnica se bo sveĕano odperla ŕe v tem mescu, in sicer berŕ ko pride grof Ivan Erdŕdy iz Gradca, ki je izvoljen za predsednika.

Iz Gorice. J. G. Krasanin. — Nedavno ti pisah ponajviŕe o ŕalostnih stvarih, treba dakle da te ovim dopisom ponjeŕto razveselim. Svaki znaĕe, a ti najbrŕe bolje nego ikoji drugi, kakovu torbu mora imati g. Volĕiĕ, s koje neprestano vadi „Isterske narodne pesme“. Da nije g. Volĕiĕ onolike i onako razliĕne pjesme v' istom selu ili samo v' jednom predielu Istrije popisal, to je oĕevidno; moral je dakle reĕeni rodoljub proputovati, ako ne svu, a to barem veĕi diel Istrije, tiem mogal bi mi on pravo sviedoĕiti, da ne govore tamo ljudi veĕi diel talijanski — kŕ ŕto hoĕe silomice njeki istrijani — nego istrijanski t. j. hrvatski. Zapadna obala dakako da je potalijanĕena, ali zapadna obala nije sva Istrija! Doista poĕel je bil talijanski duh bolji mah uzimati, na dalje se razvijati i seljane sladkim svojim otrovom ovijati, dapaĕe napajati, nu zlobnoj toj njegovoj namieri brzo uŕo

u trag naš čovjek, naš vrli i učeni rodoljub pres. bisk. Dobrila, ter ni malo ne kasneč tomu podmuklici podstrigô krila. —

Osviedočiv se presvietli Porečki biskup, da sva mladež — a najviše popovi — njegove biskupije talijanskim duhom udaraju, opomeni ustmeno i pismeno sve svoje djake, da njega nitko ne može služiti, koji ne zna hrvatskoga (materinskoga) jezika, jer da u njega nije plovanije, gdje se nebi hrvatski govorilo! — Videći njegovi bogoslovci, da jim nije drugoga puta, niti da jim koristi otežati se, latili se oberučke tako teška! posla, kojim se činjaše s početka taj hrvatski jezik nekakva druga „Roma inexpugnabilis“; nu nekoloji (žali bože samo nekoloji!) su se ljetos zasvim osviedočili, koji nisu lani hrvatski ni pisnuli znali, da ta tobožnja „Roma inexpugnabilis“ nebi ništa druga, nego nekakva mržnja na svoj jezik i ljenost učiti se ga. Nekoloji su doista hvale vredni, što su se slovnice bili poprimili te s svojim neutrudljivim prevadjanjem i čitanjem za jednu godinicu jeziku tako priučili, da sada ne samo dobro izgovaraju no dobro i razumiju, što čitaju.

Svim tim neprilikam nisu oni krivi, no oni, koji jih z mala na nauke i današnji dan ponajviše v Videm odpravljaju, v obće pako v talijanske strane gone; tiem moraju djetca na isti svoj materinski jezik naj prije zaboraviti a kašnje ga mrziti i prezirati.

Slovanski časnici. Z novim letom se je prikazalo nekoliko novih časnikov v slovanskem jeziku, nekaj jih bo pa v kratkém začelo izhajati. — Med novimi listi so vse pozornosti vredni „Obecné listy naučné k rozmnožení prospěšných vědomostí a zkušeností“, ki jih vredujeta g. F. Rezač in dr. A. Majer. Izhajajo pa vsako peto saboto v Pragi in prinašajo razne podučne reči v priprosti obliki. Celoletna naročnina s poštnino vred iznaša 3 gld. 60 kr. — „Obrazy Života“, domača ilustrovaná biblioteka zabavnega in podučnega berila, izhajajo letos v Litomišli in prav lepó napredujejo. Vsak zvezek prinaša obilo podučnih in kratkočasnih reči in mnogo lepih obrazov. Vsako peto nedeljo jih pride na svitlo zvezek, šest pôl debel. Za celo leto veljajo 6 gld. — „Humoristické listy“ izhajajo letos vsak tedén in prinašajo mnogo humorističnega berila in šaljivih obrazov. Za leto veljajo 6 gld. Priporočamo jih vsem prijateljem humoristike. — V Štavnici bo mesca maja začel izhajati podučno-lepoznanšk časopis v česko-slovenskem narečju pod naslovom „Sokol“. Vredoval ga bo g. P. Dobšinsky, profesor slovenskega jezika v Štavnici. Željno ga pričakujejo Slovenci (Slovaki) na Ogerskem. — Z začetkom tekočega mesca začne v Lvovu izhajati nov časopis v poljskem jeziku pod naslovom „Kółko rodzinne“ in bo prinašal zgodovinske čertice, životo-pise, poezije, povesti, natoroznanske reči, pregled sedanje literature, dopise, najnovejše iznajdbe in druge zanimive reči. Izhajal bo vsak teden na dveh polah in veljal za leto 10 gld. — Serbski pisatelj E. Čakra v Novem Sadu je razglasil nov jugoslovensk mesečen časopis pod imenom „Slověnka“, ki bo govoril o Serbstvu in o Serbii, o Slovenih in za Slovene in bo prinašal razne kratkočasne in podučne sestavke, posebno za ženski

spol. Obsegal bo novele iz narodnega in društvenega življenja, liriške pesme, potopisne čertice, zemljepisne, narodnopolisne in mestopolisne sestavke, narodne običaje, igre, pesme in pripovedke, sestavke o izreji in sploh o družinskem življenju. Če se oglasi dosti naročnikov, bo prinašala Slovenka tudi obraze jugoslovenskih predelov, slavenske napeve in pesme, obrazce za ženske dela itd. G. pisatelj povabljuje ob enem vse jugoslovenske pisatelje t. j. serbske, horvaške in slovenske, da bi ga podpirali s svojimi sestavki. Naročnina za celo leto iznaša le 2. gld. 60 kr.

* G. Hincova knjigarnica v Novem Sadu se je krepko začela pogajati za povzdigo serbskega slovstva; zakaj za mesec dni je že na svetlo spravila dve knjigi, ki so vredne, da jih vroče priporočimo tudi našim Slovencom. Perva je: „Образи из общег истопије“, ki jo je spisal dr. N. Krstić, profesor na serbskem liceju. Obsega lepo versto zgodovinskih obrazov iz starih in novih časov in se nam posebno pripravna zdi, da jo marljivo prebira naša gimnazijska in realna šolska mladost, kateri je posebno namenjena. Obrazi so lepo izbrani in v prav gladkotekoči besedi pripovedovani. Razumeva se samo po sebi, da gosp. pisatelj ni v nemar pustil domače serbske zgodovine. Verno nam slika življenje nesrečnega kralja Dečanskega; dalje nam predstavlja visoko obdarovanega, pa moralno skaženega kralja Vukašina, dalje naspočita slavne djanja Stepana Nemanje I., velikega župana in vtemelitelja pozneje moči serbskega naroda itd. Jezik je lahko razumljiv vsakemu Slovencu, ki mu je znana cirilska azbuka. Naj bi našla tudi med Slovenci, ki še nimamo enacega dela, prav obilno prejemnikov. — Druge ne manj imenitne bukve so: „Лазарице или догадјаји за времена кнеза лазара, из српства Јоксима Новича“, ki so ravno zdaj v drugem pomnoženem natisu prišle na svetlo. Štirje spevi so na novo dodani. Čelo jim kinča obraz Banovića Strahinja. Gotovo bo seglo obilo Slovenov po tej krasni serbski epopeji. G. izdatelju pa želimo obilno sreče v njegovem trudu za narodno literaturo.

* Slavno znana knjigarnica Kober in Markgraf v Pragi, ki izdaja mnogo imenitnih spisov v českem jeziku, pripravlja za izdajo zbirko slovanskih romanov, ki bo izhajala pod naslovom „Slovanska beseda“ in prinašala najboljše romane, iz raznih slovanskih narečij prestavljene. Vredništvo je prevzel g. prof. V. Zeleny. — „Naučný slovník“, ki ga je doslej prišlo na svetlo 10 zvezkov, šteje sedaj že 5021 prejemnikov in njih število še raste od mesca do mesca. Na Slovenskem se jih prejema, kakor kaže pridjani imenik, v Celovcu 2, v Gradcu 15, v Ljubljani 2, v Sežani 2, v Terstu 5 in po drugih slovanskih krajih 4 iztisi, zares premalo število za tako imenitno delo.

* Znano je vsakemu izmed nas, kakó slaba je bila do današnjih dni s prodajo slovanskih knjig; leta dni se je včasih moglo čakati, da je priromala naročena knjiga. Da tej napaki v okom pride, bo osnoval knjigar Smoleř v Budišinu slovansko knjigarnico, po kateri se bodo mogle naročevati bukve iz raznih slovanskih narečij. Stopil je v ta namen v zvezo z mnogimi knjigarji na Ruskem in po drugih slovanskih deželah, da mu

bodo pošiljali vse bukve, ki prihajajo na beli dan v raznih slovanskih narečjih. Da se bo pa laže moglo zvediti o vseh novih literarnih prikaznih, bo izdajal „Allgemeines slawisches Wochenblatt“, ki bo razpadalo v tri oddelke. Pervi oddenek bo obsegal naslove vseh novoizdanih spisov slovanskih z nemško in francozko prestavo; drugi oddenek bo prinašal nemške prestave sestavkov iz slovanskih časnikov, tretji pa beletristiške reči v izvirnem slovanskem narečju in v nemški prestavi. Gotovo bo g. Smolerju hvaležen vsak Slovan.

* Kako lepo napreduje družba sv. Cirila in Metoda, ki je blizu takó osnovana kakor naša družba sv. Mohora, spričujejo njeni lanske prejemki, ki so za leto 1859 znašali črez 23,000 glđ. a. v. Letos sprejmó družniki razun dveh drugih bukev tudi prekrasen obraz, ki ga je izgotovil česki umetnik Hellich v Pragi. Predstavlja pa ta obraz kraljevića sv. Štefana, kako se priklanja pred svojim kerstnikom sv. Vojtehom; njemu ob strani stoji njegov verni drug Radlo, za kraljevičem njegova mati in v sredi magnatov slavni oče Geysa. Vse osebe so malane v narodni obleki.

* Dne 20. januarja t. l. je umerla na Volinju v svojem gradu poljska spisateljica Eva Felinska, ki je spisala razun mnogih lepih povedek tudi potopisno delo „Cesta do Berezova in na Sibir“, ki je že v nemški in angleški jezik prestavljeno. Rojena je bila l. 1793 v Uznoli na Litvi.

Imenik častitih g. g. naročnikov: 65. Dr. Jož. Vošnak v Kranju; 66. J. Vesel, osmošol. v Ljubljani; 67. Fr. Svetličič, fajm. v Sorici; 68. J. Grabner, poučiv. v kn. šk. Alojzjevišu v Ljubljani; 69. Fr. Remic, duh. v Terstu; 70. A. Candolini, c. k. okr. adjunkt v Kostajnovici; 71—72. Dr. A. Murko, dek. in M. Strajnsak, kpl. v Zaverču; 73. L. Rožman, kpl. v St. Janžu; 74. A. Potočnik, fajm. v Planini; 75. T. Modic, kpl. na Rečici; 76. T. Duriava, kpl. v Deskli; 77. J. Marn, gimn. katehet v Ljubljani; 78. J. Podobnik, fajm. v Kresnicah; 79. V. Plemel, lok. na kor. Beli; 80. K. Sušnik, bgsł. v Ljubljani; 81. N. Močnik, šestošolec v Novemestu; 82—83 A. Jenko in Fr. Gerbec, učenik v Ternovem; 84. A. Ipavic, šolski pripravnik v Gorici; 85. J. Seebacher, kpl. v Štebnu; 86. J. Tavšic, fajm. v Burlah; 87. H. Križan, kpl. v Dobju; 88. P. Kozler, c. k. notar v Sezani; 89. J. Žan, kpl. v Koprivnici; 90. F. Šrol, kpl. pri sv. Lenartu; 91. P. Skale, učenik živinozdravilstva v Ljubljani; 92. F. Metelko, prof. v Ljublj.; 93. M. Sodia, fajm. v št. Janžu; 94. J. Zužek, kpl. v St. Rupertu; 95. J. Pavalec, kpl. v Stradnu; 96. G. Majhenič, kpl. pri sv. Tomažu; 97. A. Stranjsak, kpl. pri sv. Lovaencu; 98. T. Kocian, kpl. v Terstu; 99. Bl. Ulčar, kur. v nov. Oslici; 100. J. Poklukar, fajm. v St. Vidu; 101. J. Stritar, kpl. v Ljubljani; 102. S. Rabič, kpl. v Predvoru; 103. I. Hudovernik, učitelj v Ratečah; 104. J. Katnik, učit. v Kapli; 105. J. Majnik, fajm. v Žireh; 106—107. S. Topolnik, fajm. in B. Burcar, kpl. v Remšeniku; 108—9. A. Lovriha in F. Repič, kpl. v Pičnu; 110. K. Polič, kpl. v Eibiswaldu; 111. R. Endlicher, aktuar c. k. okr. ureda v Ložu.

(Dalje.)

Listnica. G. A. P. Hvala za lepe reči; prosimo kmalu tudi omenjenih; g. J. T. Prejeli oboje; g. M. V. Prosimo; g. J. Š. Smo prejeli; g. P. v L. Poslana pesem se nam še ne zdi godna za natis; g. D. T. Hvala za poslano, prosimo večkrat kaj enakega; g. J. L. v B. Bukve družtv. za Vas so bile v Gorico poslana g. M. P.; g. M. R. Preserčna hvala za poslana knjige; g. J. L. Le naznanite posamezne števila; g. J. Č. Prihodnjič.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.